

Espanjan yrittäjien sosiaaliturvan uudistus

Tiivistelmä

Vuonna 2023 voimaan tullut yrittäjien eläkejärjestelmän uudistus muutti yrittäjien sosiaaliturvamaksujen perusteet siten, että maksut määräytyvät verotuksessa ilmoitettujen nettotulojen mukaan. Aiemmin yrittäjät oli jaettu 11 ammattiluokkaan, mutta yrittäjät saattoivat käytännössä valita sosiaaliturvamaksujensa maksuperusteen vapaasti riippumatta todellisista tuloistaan.

Uudistuksen tavoitteena on vähentää alivakuuttamista ja lähentää yrittäjien sosiaaliturvaa palkansaajien tasolle. Ennen uudistusta noin 80 % yrittäjistä valitsi vähimmäistason maksuperusteen, mikä johti mataliin eläkkeisiin ja heikensi järjestelmän taloudellista kestävyyttä. Yrittäjien keskimääräinen vanhuuseläke on noin 40 % palkansaajien keskieläkettä pienempi.

Espanjassa yrittäjät ovat vakuutettuina omassa RETA). Osakeyhtiöyrittäjät kuuluvat RETA-järjestelmään, jos heidän omistusosuutensa ja asemansa yhtiön johdossa täyttää tietyt laissa säädettyt kriteerit. Muutoin osakkaat vakuutetaan palkansaajien yleisessä järjestelmässä.

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla (toiminimellä) sosiaaliturvamaksujen ja etuuksien perusteena on yritystoiminnan tulos, kun taas osakeyhtiöissä maksuperusteena ovat verotuksessa ilmoitetut ansiotulot. Osinkoja ei lueta etuuteen oikeuttavaksi tuloksi eikä niistä peritä sosiaaliturvamaksuja.

Nykyisin sosiaaliturvamaksut (31,5 %) määräytyvät verotuksessa ilmoitettujen nettotulojen perusteella porrastetusti 15 tuloluokan mukaan, joiden sisällä maksuperuste joustaa vähimmäis- ja enimmäisrajojen sisällä. Maksuperustetta voi muuttaa kuusi kertaa vuodessa tulojen muuttuessa. Järjestelmällä on kuitenkin myös regressiivisiä piirteitä: pienituloiset yrittäjät maksavat suhteessa suuremman osan tuloistaan sosiaaliturvamaksuja kuin suurituloiset.

Aloittava yrittäjä maksaa kiinteän 80 €/kk tasamaksun ensimmäisen 12 kuukauden ajan. Alennettu maksu voi jatkua seuraavat 12 kuukautta, jos nettovuositulot jäävät alle vähimmäispalkan.

Uudistuksen käyttöönotto etenee asteittain vuosina 2023–2031. Tuloluokkia ja maksuperusteita sekä järjestelmän toimivuutta tarkistetaan kolmen vuoden välein yhteistyössä hallituksen ja työmarkkinaosaospuolten kanssa. Seuraavan kolmivuotiskauden (2026–2028) tuloluokista ei ole vielä saavutettu lopullista sopimusta. Suurin yrittäjäjärjestö ATA on korostanut ensimmäisen tarkistusprosessin esiin tuomia ongelmia ja asettanut ehtona niiden korjaamisen ennen neuvottelujen jatkamista.

Vuonna 2025 raportoidut ensimmäiset tulontarkistukset osoittavat uudistuksen toimivan pääosin suunnitellusti. Espanjan sosiaaliturvan keskusrahaston (TGSS) mukaan vuosille 2023–2025 määritellyt joustavat tuloluokat ovat vähentäneet jälkikäteisiä oikaisuja: lähes puolet yrittäjistä (49 %) maksoi oikealla tasolla. Runsas neljännes (27 %) yrittäjistä oli maksanut liikaa ja oli oikeutettu palautuksiin, mutta näistä yli 80 % päätti säilyttää korkeamman maksuperusteensa. Vajaa neljännes (24 %) oli maksanut liian vähän ja joutui maksamaan erotuksen.

Hallitus suunnittelee vapaiden ammattien (lääkärit, lakimiehet, arkkitehdit jne.) siirtämistä asteittain RETA-järjestelmään vuosina 2025–2027, mikä on herättänyt poliittista keskustelua siirtymämallin oikeudenmukaisuudesta ja eri ammattikuntien erityispiirteiden huomioinnista.

Johdanto

Espanjan uusi [laki](#) (13/2022) muutti yrittäjien sosiaaliturvajärjestelmän (RETA) maksuperusteita. Merkittävin muutos on se, että yrittäjiltä poistuu mahdollisuus valita maksupohja (vakuutettavat ansiot) vapaasti vähimmäis- ja enimmäisrajan väliltä riippumatta verotuksessa ilmoitetuista todellisista tuloista. Uuden lain mukaan maksuperuste määräytyy jatkossa ansiotuloverotuksessa ilmoitettujen nettotulojen perusteella, jolloin verotetut tulot muodostuvat uuden maksujärjestelmän keskeiseksi tekijäksi.

Yrittäjien vakuutettavat ansiot ja maksut määräytyvät porrastetusti 15 tuloluokan mukaan, joiden sisällä maksuperuste joustaa vähimmäis- ja enimmäisrajojen puitteissa. Aiemmin yrittäjät oli jaettu 11 ammatiluokkaan, mutta yrittäjät saattoivat käytännössä valita sosiaaliturvamaksujensa maksuperusteen vapaasti tuloistaan riippumatta.

Uudistus otetaan käyttöön asteittain yhdeksän vuoden siirtymäkauden aikana (2023–2031), ja tuloaroja tarkistetaan kolmen vuoden välein. Espanjan sosiaaliministeriö (Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y migraciones) ja muun muassa sosiaaliturvamaksuista vastaava ministeriö teki sopimuksen vuonna 2022 yksityisten elinkeinonharjoittajien eli autónomojen liittojen (mm. ATAn, UPTAn ja Uataen) kanssa, joka kattaa vuodet 2023–2025. Vuonna 2025 hallitus arvioi yhdessä ammattiliittojen kanssa uuden järjestelmän kehitystä muun muassa ensimmäisen tulontarkistusprosessin pohjalta ja sopii uusista tuloluokista seuraavaksi kolmeksi vuodeksi (2026–2028). Nykyisen aikataulun mukaan vuonna 2028 sovitaan viimeisen kolmen vuoden siirtymäkauden muutoksista, jonka jälkeen tuloarojen odotetaan vakiintuvan pysyväksi käytännöksi.

Miksi uudistus tehtiin?

Yrittäjien aiemmin voimassa olleita maksuperusteita on arvosteltu erityisesti kahdesta syystä:

1. Suuri osa yrittäjistä alivakuutti itsensä, maksamalla sosiaaliturvamaksuja vähimmäistason mukaan, vaikka heidän todelliset tulonsa olivat huomattavasti korkeammat.
2. Yrittäjät, joiden tulot jäivät alle vähimmäismaksupohjan, joutuivat silti maksamaan tämän vähimmäistason mukaan. Tämä heikensi entisestään heidän jo valmiiksi matalia nettotulojaan.

Lisäksi kritiikkiä on herättänyt se, että yrittäjät saavuttavat kaikille yhtenäisen työeläkkeelle määritellyn vähimmäismäärän (12 242 €/v. vuonna 2025) alemmilla maksuilla kuin muut. Uudistuksen tavoitteena on lähentää yrittäjien sosiaaliturvajärjestelmää palkansaajien kanssa, joiden sosiaaliturvamaksut määräytyvät aina todellisten palkkatulojen perusteella.

Yrittäjien järjestelmän rakenne ja vakuutetut

Espanjassa palkansaajat ovat vakuutettuina yleisessä palkansaajien sosiaaliturvajärjestelmässä (Régimen General de Asalariados) ja yrittäjät omassa RETA-järjestelmässä (Régimen Especial de Trabajadores

Autónomos). Heinäkuussa 2022 RETA-järjestelmään kuului 3,35 miljoonaa henkilöä, mikä vastasi 16,5 prosenttia kaikista sosiaaliturvajärjestelmän työssäkäyvistä vakuutetuista. Yrittäjistä hieman yli kaksi miljoonaa oli omatoimisia yrittäjiä. Loput, noin 1,3 miljoonaa, olivat yhtiöiden osakkaita, perheyriyksissä työskenteleviä perheenjäseniä, maatalousyrittäjiä, uskonnollisten yhteiskuntien pappeja (pl. Katolinen kirkko) ja eri ammattikuntien itsenäisiä ammatinharjoittajia, kuten juristeja, lääkäreitä ja arkkitehtejä.

Osakeyhtiöyrittäjät (autónomos societarios) muodostavat erityisasemassa olevan ryhmän RETA-järjestelmässä. He ovat henkilöitä, jotka ovat perustaneet osakeyhtiön (sociedad mercantil) missä tahansa oikeudellisessa muodossa. Kaikkien yhtiön osakkaiden ei kuitenkaan ole pakko rekisteröityä yrittäjiksi (autónomo). Osakeyhtiössä (Sociedad Limitada, SL) velvollisuus rekisteröityä RETA-järjestelmään koskee vain niitä henkilöitä, jotka täyttävät seuraavat ehdot. Muutoin henkilö vakuutetaan palkansaajien järjestelmässä.

- He omistavat yli 50 % yhtiön pääomasta.
- Vaikka he omistavat alle 50 %, he asuvat samassa taloudessa suorien perheenjäsenten kanssa, jotka myös ovat osakkaita, ja heidän yhteenlaskettu omistussuutensa ylittää 50 %.
- He toimivat johtajina tai toimitusjohtajina ja omistavat samalla yli 25 % yhtiön pääomasta.

Osinkoja eli pääomatuloja ei lasketa etuuteen oikeuttavaksi tuloksi. Eläkkeen ja muiden etuuksien perusteena ovat ainoastaan verotettavana ilmoitetut ansiotulot, kuten palkka tai yrittäjätoiminnan tulos, joiden perusteella sosiaaliturvamaksut määräytyvät.

Yrittäjien sosiaaliturvamaksut vuonna 2025

Yrittäjän vakuutettava työtulo määräytyy yrittäjätoiminnan nettotuloksen mukaan. Työtuloista perittävät sosiaaliturvamaksut ovat yhteensä 31,5 % vuonna 2025. Kokonaismaksu koostuu seuraavasti:

- Yleinen sosiaaliturvamaksu (28,3 %), jolla rahoitetaan myös eläkkeitä.
- Työtapaturma- ja ammattitautivakuutukset (1,3 %)
- Toiminnan lopettamisen turva (0,9 %)
- Ammatillinen koulutus (0,1 %)
- Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuusmekanismi (MEI, mecanismo de equidad intergeneracional) (0,8 %)

Puskurirahastoon kerättävää MEI-maksua on peritty vuodesta 2023 lähtien. Maksu nousee asteittain 0,7 %:sta (2023) 1,2 %:iin vuoteen 2029 mennessä ja säilyy tällä tasolla vuoteen 2050 asti. Puskurirahaston ja sen tuottojen tavoitteena on tukea eläkkeiden rahoitusta vuodesta 2033 alkaen.

Sosiaalivakuutusmaksut peritään ansiokaton (4 909,50 € v. 2025) alittavista tuloista. Yrittäjä ei maksa solidaarisuusmaksua, jota on vuodesta 2025 alkaen peritty työnantajalta ja palkansaajalta siltä osin, kun palkkatulot ylittävät ansiokaton. Solidaarisuusmaksu jaetaan työnantajan ja työntekijän kesken (83,49 %/16,51 %) ja maksu nousee vuosittain aina vuoteen 2045 asti seuraavasti:

- 2025: 0,92 % (100 %-110 % ansiokatosta) + 1 % (110 %-150 %) ja 1,17 % (>150 %)
- 2030: 2,06 %, 2,25 % ja 2,63 %
- 2045: 5,5 %, 6 % ja 7 %

Vähimmäismaksupohjan ongelmat

Yrittäjien mahdollisuus valita itse maksupohjansa on käytännössä johtanut siihen, että 80 prosenttia yrittäjistä on vakuuttanut tulonsa vähimmäistason mukaan. Ennen uudistusta vuonna 2022 yrittäjien kuukausittainen maksupohja oli keskimäärin 960,60 euroa, mikä vastaa 293,94 euron kuukausimaksua (30,6 % sosiaaliturvamaksu ilman MEI-maksua).

RETA-järjestelmän vähimmäismaksupohja vuonna 2022 oli 14,7 % alempi kuin yleisessä palkansaajajärjestelmässä vähimmäispalkkaan sidottu maksupohja (961 euroa vs. 1 167 euroa). Alhaisempi maksupohja tarkoittaa myös matalampia kuukausittaisia sosiaaliturvamuksuja (294 € vs. 345 €), mikä saattoi kannustaa yrityksiä suosimaan yrittäjämuotoista työvoimaa palkkasuhteen sijaan.

Korotettua vähimmäismaksupohjaa on sovellettu yrittäjiin, joilla on vähintään kymmenen palkattua työntekijää, jotka toimivat osakeyhtiöiden johdossa tai hallinnossa, tai jotka ovat työosuuskuntien työskenteleviä jäseniä RETA-järjestelmässä. Työosuuskuntien jäsenet kuuluvat yleensä RETA-järjestelmään silloin, kun he toimivat itsenäisesti eivätkä ole palkkasuhteessa osuuskuntaan. Vuonna 2022 tämä oli 1 234,80 euroa, eli 28,5 % korkeampi kuin RETA:n yleinen vähimmäistaso.

Alivakuuttamisen seuraukset eläkkeelle ja järjestelmälle

Yrittäjien alivakuuttaminen selittää osaltaan sen, miksi RETA-järjestelmän maksutulojen osuus koko sosiaaliturvajärjestelmässä jää sen jäsenmäärään nähden alhaiseksi (maksutulot ovat 10,2 % kun osuus vakuutetuista on 16,7 %).

Koska Espanjan työeläke perustuu ansiosidonnaisuuteen, matala maksupohja merkitsee pienempää eläkettä. Yrittäjien keskimääräinen vanhuuseläke on lähes 40 prosenttia alempi kuin palkansaajilla yleisessä järjestelmässä, missä maksut peritään todellisen palkkatulon perusteella. Vuoden 2025 ensimmäisen neljänneksen tilastotietojen mukaan RETA:n keskimääräinen vanhuuseläke on noin 1 000 €/kk, kun palkansaajilla se on vastaavasti noin 1 660 € (Seguridad Social; UPTA).

Vuonna 2022 yrittäjien RETA-järjestelmän osuus oli 29,6 prosentista koko Espanjan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan 5 miljardin euron alijäämästä, vaikka yrittäjien osuus sosiaaliturvajärjestelmän jäsenistä oli vain 16,7 prosenttia (García Díaz 2022). Tämä korostaa alivakuuttamisen vaikutusta järjestelmän taloudelliseen kestävyYTEEN.

Minkälainen uudistus tehtiin?

Uusi laskentamenetelmä

RETA:n uudet maksuperusteet perustuvat ansiotuloverotuksessa (IRPF, Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas) ilmoitettuihin tuloihin. Uusi järjestelmä velvoittaa yrittäjät laatimaan vuosittain tuloenusteen, jonka perusteella tulot sijoitetaan vastaavaan nettotuloluokkaan. RETA-järjestelmään kuuluvat voivat nykyään muuttaa maksupohjaansa jopa kuusi kertaa vuodessa nettotuloennusteensa mukaisesti, kun aiemmin sallittuja muutoksia on neljä. Säännös sisältää myös nettotuloista tehtävän lisävähennyksen: yleisesti sovellettavan 7 prosentin vähennyksen nykyisten vähennysten lisäksi.

Vakuutettu käyttää arvioituja nettotulojaan valitessaan sosiaaliturvamaksujen maksupohjan. Tätä arviota tarkistetaan joko ylöspäin tai alaspäin seuraavana vuonna, kun yrittäjä tekee vastaavan IRPF-ilmoituksen. Kun tilikauden lopullinen vuotuinen nettotulo on selvillä, Espanjan sosiaaliturvan keskusrahasto (TGSS, Tesorería General de la Seguridad Social) oikaisee maksettujen maksujen saldon palauttamalla tai perimällä maksuja sen mukaan, onko lopullinen nettotulo pienempi tai suurempi kuin yrittäjän käyttämä arvio.

Muutos otetaan käyttöön asteittain, jotta se voidaan määritellä tarkemmin ja jotta veroviranomaisten sekä sosiaaliturvajärjestelmän tarvittavat tekniset mukautukset voidaan tehdä. Maksuperusteet määritellään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja koko siirtymä toteutetaan enintään yhdeksän vuoden aikana.

Muutoksen myötä alarajan alittavissa tuloluokissa (alle 1167 €/kk) vakuutusmaksu on tulevaisuudessa nykyistä pienempi. Osalla maksu säilyy ennallaan (tuloluokat 4–6) ja korkeammissa tuloluokissa maksu nousee. Alaraja vastaa vuoden 2023 vähimmäispalkan (Salario Mínimo Interprofesional, SMI) mukaista ansiotuloa. Vuonna 2025 vähimmäispalkka on 1 381 €/kk (12 kuukaudelle jaettuna¹), mikä tarkoittaa 16 572 euron vuosittaisia bruttotuloja.

Aloittavalla yrittäjällä peritään tuloista riippumatta 80 €/kk tasamaksu ensimmäiset 12 kk. Alennettu maksu voi jatkua seuraavat 12 kk, jos nettovuositulot jäävät alle vähimmäispalkan. Aiemman lainsäädännön mukaan aloittava yrittäjä sai 50 %:n vähennyksen vakuutusmaksuihin ensimmäisen 6 kk:n ajan, seuraavilta 6 kk:lta 30 %

Taulukossa 1 on esitetty nykyisen 15 tuloluokan rakenne sekä niiden kehitys vuosina 2023–2025. Yrittäjä voi tulojen muuttuessa muuttaa maksuperustetta näiden tuloluokkien välillä 2 kuukauden välein ja sopeuttaa näin maksuja muuttuneeseen tilanteeseen. Kolme alinta tuloluokkaa kuuluvat alennetun maksupohjan piiriin (Tabla reducida). Vähimmäismaksupohjaa alennetaan asteittain näille tuloluokille vuosien 2023–2025 välisenä aikana.

¹ Espanjassa vähimmäispalkka maksetaan yleisesti 14 erässä vuodessa, eli työntekijät saavat ylimääräisen palkan heinä- ja joulukuussa.

Taulukko 1. Ensimmäiset maksuperusteet vuosille 2023–2025

Tulojen netto- väli (€)	2023 Minimi- perusta (€)	2023 Maksu (€)	2024 Minimi- perusta (€)	2024 Maksu (€)	2025 Minimi- perusta (€)	2025 Maksu (€)	Maksupro- sentti (%)
≤ 670	751,63	236	735,29	231	653,59	205	31,4
670–900	849,67	267	816,99	257	718,95	226	31,4
900–1 166,70	898,69	282	872,55	274	849,67	267	31,4
1 166,70–1 300	950,98	299	950,98	299	950,98	299	31,4
1 300–1 500	960,78	302	960,78	302	960,78	302	31,4
1 500–1 700	960,78	302	960,78	302	960,78	302	31,4
1 700–1 850	1013,07	318	1045,75	328	1143,79	359	31,4
1 850–2 030	1029,41	323	1062,09	333	1209,15	380	31,4
2 030–2 330	1045,75	328	1078,43	339	1274,51	400	31,4
2 330–2 760	1078,43	339	1111,11	349	1356,21	426	31,4
2 760–3 190	1143,79	359	1176,47	369	1437,91	452	31,4
3 190–3 620	1209,15	380	1241,83	390	1519,61	477	31,4
3 620–4 050	1274,51	400	1307,19	410	1601,31	503	31,4
4 050–6 000	1372,55	431	1454,25	457	1732,03	544	31,4
> 6.000	1633,99	513	1732,03	544	1928,1	605	31,4

Esimerkki nettovuositulon ja sosiaalivakuutusmaksun määräytymisestä vuonna 2025

Nettotulojen arvioinnin pohjana vuosi 2024:

- Yrittäjän kokonaistulot olivat 22 000 €, kulut 4 820 € ja sosiaalivakuutusmaksu 295 €/kk (3 540 €/v.).
- Nettotulot olivat: $22\,000\,€ - 4\,820\,€ + 3\,540\,€ = 20\,720\,€$
- Nettotuloista vähennetään lisäksi ”7 %:n yleiskulut” = **1 450,40 €**
- Nettotulo vähennysten jälkeen: **19 269,60 €/v** tai **1 605,80 €/kk** v. 2024
- Maksu määräytyy tuloluokan 6 mukaan (1 500 € - 1 700 €)
- Maksuperuste **vähintään 960,78 €/kk** ja **enintään 1 700 €/kk**. Maksu vastaavasti valinnan mukaan 302 €/kk – 534 €/kk

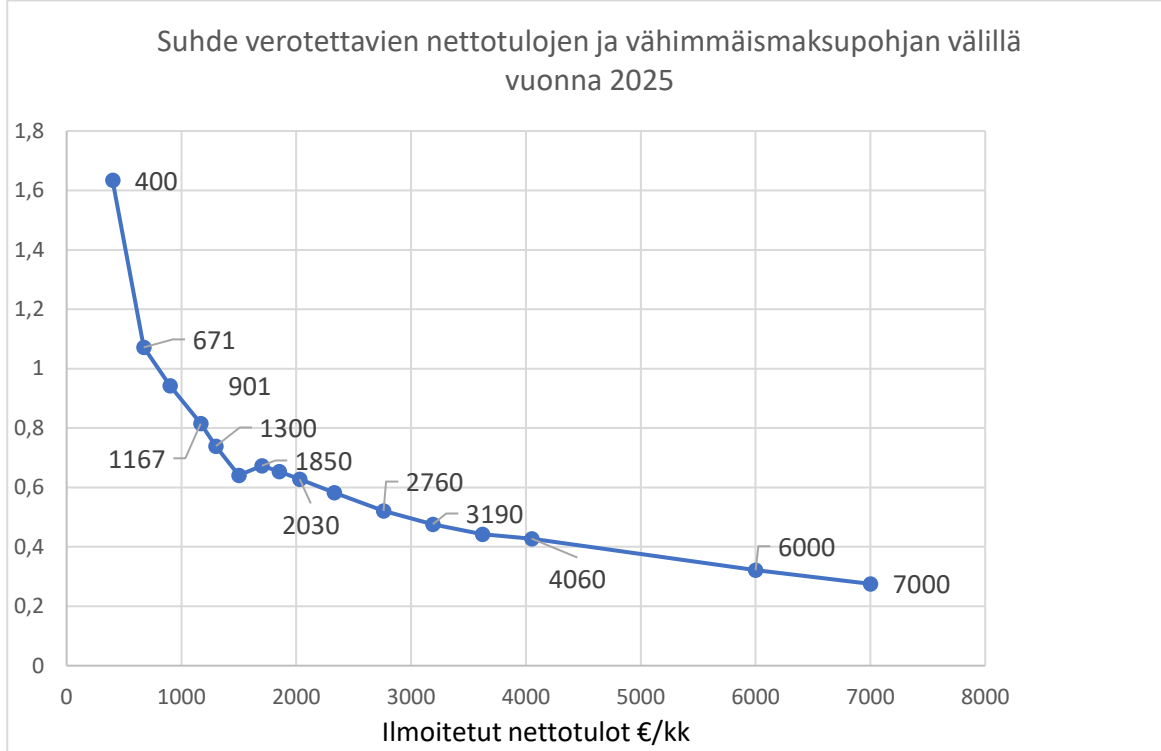
Nettotulojen ja sovellettavan vähimmäismaksupohjan välinen suhde (kuvio 1) pienenee sitä mukaa, kun nettotulot kasvavat. Jos verotettavat nettotulot ja vähimmäismaksupohja ovat samansuuruiset, suhdeluku on 1.

Vähimmäismaksupohja on 400 euron nettotuloilla 654 euroa ja kuukausittainen sosiaaliturvamaksu 205 euroa, jolloin suhde on 1,64. Suhde laskee alle yhden 720 euron tuloilla: vähimmäismaksupohja on jo pienempi kuin todelliset tulot.

Vähimmäispalkkaa (1 381 euroa kuukaudessa vuonna 2025) vastaavilla nettotuloilla vähimmäismaksupohja on 70 % yrittäjän nettotuloista. Mikäli yrittäjän nettotulo on 6 000 euroa, vähimmäismaksupohja on vain 32 % nettotuloista. Vastaavasti 7 000 euron tuloilla maksupohja on vain 28 % nettotuloista.

Tämä osoittaa, että järjestelmässä on regressiivisiä piirteitä: pienituloiset maksavat suhteessa enemmän kuin suurituloiset.

Kuvio 1. Suhde verotettavien nettotulojen ja vähimmäismaksupohjan välillä vuonna 2025

Kokemuksia uudistuksesta

Espanjan sosiaaliturva- ja eläke ministeri Elma Saiz ilmoitti 27.5.2025, että vuonna 2023 käyttöön otetun yrittäjien uuden maksujärjestelmän ensimmäinen tulotarkistusprosessi (regularisointi) on saatu päätökseen onnistuneesti. Yli 3,7 miljoonan yrittäjän maksut on tarkistettu, ja noin 1,6 miljoonalla (43 %) havaittiin tarvetta korjauksiin – joko lisämaksuihin tai palautuksiin.

Ensimmäinen tarkistus käynnistyi joulukuussa 2024 sosiaaliturvan keskusrahaston TGSS:n toimesta. TGSS:n mukaan uudistuksen ensimmäiset kokemukset ovat pääosin positiivisia. Sähköinen Import@ss-palvelu on toiminut hyvin, ja suurin osa yrittäjistä ilmoitti tulonsa onnistuneesti. Niille, jotka eivät ilmoitusta tehneet, tulot arvioitiin edellisvuoden perusteella. Yrittäjät saivat tiedon tarkistuksesta sähköisessä Import@ss-palvelussa, eikä erillistä hakemusta tarvittu.

TGSS:n mukaan uudistuksen kolmen ensimmäisen vuoden ajalle on määritetty hyvin joustavat maksuluokat, jotka ovat vähentäneet muutostarvetta: lähes puolet yrittäjistä (49 %) ei joutunut muuttamaan maksujaan.

Runsas neljännes (27 %) yrittäjistä oli maksanut liikaa ja on oikeutettu palautuksiin. Yli 80 % näistä, joille palautuksia olisi ollut tarjolla, on päättänyt kuitenkin säilyttää korkeamman maksutasonsa.

Vajaa neljännes (24 %) oli maksanut liian vähän ja joutuvat maksamaan erotuksen (Moncloa 2025).

Takautuvat maksut jäivät suurimmaksi osaksi alle 3 000 euron. Takaisinmaksun helpottamiseksi sosiaaliturvamaksuja hallinnoiva TGSS on sallinut velkojen korottoman osamaksun, mutta useimmat yrittäjistä maksavat jäännöserän kertasuoritteisena. Takaisinperintään olivat johtaneet tulokehityksen ennakoimattomuus ja se, että maksupohjaa ei ollut lähdetty muuttamaan kesken vuotta, vaikka se uudessa järjestelmässä olisi ollut mahdollista tehdä jopa kuusi kertaa vuoden aikana. Joissain tapauksissa kyse oli myös tiedon puutteesta, joten jo ensi vuonna näiden määrien odotetaan vähenevän.

Toimeenpanoa ovat hidastaneet erityisesti verohallinnon (Agencia Tributaria, AEAT), kansallisen sosiaaliturvalaitoksen INSS:n ja muiden sosiaaliturvaviranomaisten jälkeinpäin tekemät tietokorjaukset. Verohallinto antaa muun muassa tiedot tuloista, joita TGSS käyttää sosiaaliturvamaksujen määrittelyyn. Nämä ovat johtaneet siihen, että osa tarkistuksista on jouduttu käsittelemään manuaalisesti, erityisesti tilanteissa, joissa mahdollisesti etuuksia tai maksuja on jo määriteltä ennen tietojen oikaisua.

Lakiesitys vapaiden ammattien harjoittajien liittämiseksi RETA-järjestelmään kuumentanut poliittista keskustelua

Espanjassa arviolta noin 200 000 vapaan ammatin harjoittajaa toimii edelleen historiallisesti säännellyissä ammattikohtaisissa yksityisesti hallinnoiduissa eläkevakuutusjärjestelmissä (mutualidades alternativas), sen sijaan että he maksaisivat lakisääteiset sosiaaliturvamaksut yleiseen yrittäjien eläkejärjestelmään (RETA). Tämä vaihtoehto on ollut erityisesti korkeasti koulutettujen ja hyväpalkkaisten ammattiryhmien, kuten lääkärien, lakimiesten, arkkitehtien ja muiden vapaiden ammattien suosima.

Toisin kuin RETA, joka on etuusperusteinen ja jakojärjestelmärahoitteinen, ammatilliset järjestelmät toimivat rahastointiperiaatteella. Ammattikuntiin kuuluvat yrittäjät ovat voineet itse määritellä maksutasonsa ja usein valinneet hyvin matalan maksutason, mikä on johtanut huomattavan alhaisiin eläkekertymiin. Monet ovatkin hyödyntäneet järjestelmää lähinnä verotehokkaana sijoitusvälineenä. Matalien maksujen vuoksi järjestelmä ei useinkaan takaa edes RETA-järjestelmän vähimmäiseläkkeen tasoa – tyypillinen eläke voi jäädä 300–500 euroon kuukaudessa.

Vuonna 2025 käsittelyssä oleva lakiesitys pyrkii puuttumaan tilanteeseen ja luomaan tasapainoisemman, yhdenvertaisemman eläkejärjestelmän. Lakiesityksessä on neljä keskeistä elementtiä:

1. **Vaihtoehtoisen järjestelmän sulkeminen uusilta:** Vuodesta 2027 alkaen uusien ammatinharjoittajien on pakko liittyä RETA-järjestelmään. Vaihtoehtoinen järjestelmä suljetaan uusilta tulokailta, lukuun ottamatta niitä, jotka yhdistävät yrittäjyyden palkkatyöhön.
2. **Nykyisten jäsenten maksujen korottaminen:** Vaihtoehtoiseen järjestelmään jo kuuluvat saavat jäädä siihen, mutta heidän on nostettava maksutasonsa RETA:n minimitasolle kolmen vuoden siirtymäkauden aikana (86 % vuonna 2025, 93 % vuonna 2026 ja 100 % vuonna 2027).
3. **"Siirtymäsilta" RETA-järjestelmään:** Halukkaat voivat siirtää rahastoidut säästönsä julkiseen eläkejärjestelmään. Siirto on lopullinen, ja henkilö sitoutuu jatkossa maksamaan RETA-maksuja tulonsa perusteella.
4. **Siirtokertoimen käyttö:** Siirtymä ei perustu maksuvuosien täyteen hyväksymiseen, vaan käytetään muuntokerrointa – alustavasti 0,77 (vaihteluväli 0,67–0,87). Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi 20 vuoden säästöt vastaavat 15 vuoden kertymää RETA:ssa. Etenkin korkeita maksuja maksaneet kokevat tämän epäoikeudenmukaiseksi.

Ehdotuksen mukaan samansuuruiset siirtopääomat voivat johtaa hyvin eritasoiisiin eläkekertymiin riippuen siitä, kuinka monta vuotta henkilö on säästänyt – ei siitä, kuinka paljon hän on todellisuudessa maksanut. Tämä on herättänyt laajaa kritiikkiä.

Tämä on kuumentanut poliittista keskustelua ja osasyynä sille on ammattikuntien määräänsä suuremmalla vaikutusvallalla. Hallituspuolue PSOE on jättänyt lakialoitteen yksin, ilman koalitiokumppani Sumarin tukea. Samalla viime vaaleissa nousussa ollut oikeisto ja erityisesti oikeistopopulistinen VOX on esittänyt oman vaihtoehtoisen lakiehdotuksensa, jossa vaaditaan maksujen täysimääräistä hyväksymistä 1:1-periaatteella – eli jokaista eläkekassassa säästettyä kuukautta vastaisi yksi kuukausi RETA:ssa. VOX pyrkii tällä kannalla profiloitumaan yrittäjien puolustajana ja hyödyntämään tilannetta poliittisesti keräten tukea erityisesti niiltä, jotka kokevat jäävänsä siirtymässä tappiolle.

Myös yrittäjäjärjestöt, kuten UPTA, ovat esittäneet siirtymämallia, jossa eläkeoikeus perustuu nimenomaan siirrettävän pääoman arvoon – ei säästövuosiin. Tämä mahdollistaisi tarkemman ja oikeudenmukaisemman yksilöllisen laskennan.

Lähteet:

Garcia Diaz, Miguel Angel (2022), Nota sobre el nuevo sistema de cotización del Régimen de Trabajadores autónomos (RETA), <https://documentos.fedea.net/pubs/ap/2022/ap2022-22.pdf>

Instituto Nacional de la Seguridad Social, INSS (2025), <https://www.seg-social.es/wps/portal/wss/inter-net/Inicio>

Laki 13/2022, [BOE-A-2022-12482 Real Decreto-ley 13/2022, de 26 de julio, por el que se establece un nuevo sistema de cotización para los trabajadores por cuenta propia o autónomos y se mejora la protección por cese de actividad.](#)

Legalitas. 2025. Quiénes son los autónomos societarios? 9.5.2025. <https://www.legalitas.com/actualidad/guia-completa-sobre-el-autonomo-societario>

Moncloa 2025, La Seguridad Social concluye con éxito la primera fase de regularización de autónomos 12.2.2025, <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/inclusion/paginas/2025/120225-concluye-regularizacion-autonomos.aspx>

On Economía 2025. La pensión de 40.000 autónomos catalanes, pendiente de una ley. 10.6.2025. https://www.elnacional.cat/oneconomia/es/economia/pension-40000-autonomos-catalanes-pendiente-ley_1431511_102.html

Seguridad Social. 2025. La Seguridad Social finaliza con éxito el primer proceso de regularización de cuotas de los trabajadores autónomos. 27.5.2025. <https://www.inclusion.gob.es/w/la-seguridad-social-finaliza-con-exito-el-primer-proceso-de-regularizacion-de-cuotas-de-los-trabajadores-autonomos>

Seguridad Social. 2025. La Seguridad Social concluye con éxito la primera fase de regularización de autónomos. 12.2.2025. <https://revista.seg-social.es/-/la-seguridad-social-concluye-con-%C3%A9xito-la-primer-fase-de-regularizaci%C3%B3n-de-aut%C3%B3nomos?utm>

Seguridad Social. 2025. Primer proceso de regularización de cotizaciones de trabajadores autónomos. <https://revista.seg-social.es/documents/39386/1384085/Presentacion+RdP+regularizaci%C3%B3n+aut%C3%B3nomos+2023.pdf/3cc0ee26-359a-7b6e-9d24-275b11955b98?t=1739364439902>

Seguridad Social. 2025. La pensión media de la Seguridad Social se sitúa en 1.309,1 euros en abril, un 4,5% más alta que hace un año. 25.4.2025. <https://revista.seg-social.es/-/pensi%C3%B3n-media-seguridad-social-abril-2025-1.309-1-euros-crece-4-5-en-un-a%C3%B1o>

TGS Edisa. 2022. Nuevo reglamento de cotización para autónomos 19.10.2022. <https://tgs-edisa.com/nuevo-reglamento-cotizacion-autonomos/>

UPTA. Los autónomos perciben un 36% menos de pensión media que los asalariados. 26.3.2025. <https://upta.es/los-autonomos-perciben-un-36-menos-de-pension-media-que-los-asalariados/>